

SAGSOMKOSTNINGER I STRAFFESAGER

I Danmark bliver man som udgangspunkt pålagt at betale sagens omkostninger, hvis man bliver dømt i en straffesag. Foruden forsvarssalær kan sagsomkostninger omfatte udgifter til eksempelvis lægefaglige undersøgelser og erklæringer mv. Gæld fra sagsomkostninger bliver for mange tidligere dømte en livslang byrde, som udfordrer deres muligheder for at blive en aktiv del af samfundet efter udstået straf. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der ved pålæggelse af sagsomkostninger bliver taget hensyn til domfældtes personlige forhold, og at det fulde omkostningsbeløb underlægges en domstolsprøvelse.

I 2020 havde i alt 80.901 borgere gæld i form af pålagte sagsomkostninger fra straffesager, der samlet beløb sig til mere end 4 milliarder kroner. Størstedelen af skyldnerne har under 50.000 kroner i gæld, mens lige under en fjerdedel har gæld på flere hundrede tusinde kroner, og en mindre gruppe har gæld fra sagsomkostninger på både halve og hele millioner kroner. Det vurderes, at halvdelen af skyldnerne ikke har midlerne til at betale af på deres gæld.

DE UTILSIGTEDE KONSEKVENSER VED GÆLD FRA SAGSOMKOSTNINGER

Pålæggelse af sagsomkostninger i straffesager bliver for mange tidligere dømte en livslang gældsættelse. Mange oplever gælden som en "ekstra straf", der får dem til at miste troen på, at de kan etablere et liv uden kriminalitet.

Gæld fra sagsomkostninger kan blandt andet betyde, at tidligere dømte ikke kan eje noget af betydelig værdi. Derudover medvirker det offentliges gældsinddrivelse til, at de ikke finder et økonomisk incitament i at tage en

uddannelse eller søge officiel beskæftigelse, da en stigning i forsørgelsesgrundlaget automatisk medfører en stigning i afdragssatsen til det offentlige.

Udover at den ofte livslange gæld er en tung psykisk byrde for tidligere dømte, så udfordrer gælden også opbygningen af nye sunde relationer og stabile boligforhold.

Gæld fra sagsomkostninger kan komme til at spænde ben for dem, der vil leve kriminalitetsfrit og bidrage positivt til samfundet.

NY MODEL FOR OPKRÆVNING AF STRAFFESAGSOMKOSTNINGER

Justitsministeriet har nedsat en arbejdsgruppe, der i efteråret 2022 skal udarbejde en ny model for opkrævning af straffesagsomkostninger, som tager udgangspunkt i en "noget-for-noget"-tilgang med henblik på at motivere den dømte til et kriminalitetsfrit liv.

RETSPLEJELOVENS § 1008, STK. 1

Findes sigtede skyldig, eller kendes han ved dom uberettiget til oprejsning i anledning af strafferetlig forfølgning, er han pligtig til at erstatte det offentlige de nødvendige udgifter, som er medgået til sagens behandling.

DE NØDVENDIGE UDGIFTER

Sagsomkostninger omfatter forsvarssalær, som fastsættes af retten, og sagens andre nødvendige udgifter, som opgøres af politiet efter sagen er afsluttet ved domstolene. Andre nødvendige udgifter kan for eksempel være udgifter til lægefaglige undersøgelser og erklæringer, regnskabsmæssig assistance og andre tekniske undersøgelser mv.

Hvornår en udgift kan betegnes som nødvendig for behandlingen af en given straffesag, kan variere betydeligt politikredsene i mellem.

Det betyder, at dommeren i praksis ikke har kendskab til det fulde beløb, som domfældte pålægges at betale. Dommeren har dermed ikke mulighed for at vurdere, om omkostningsansvaret kommer til at stå i åbenbart misforhold til domfældtes skyld, som er et hensyn i retsplejelovens § 1008, stk. 4. Dommeren kan også have svært ved at sikre, at domfældte kun bliver pålagt omkostninger, der er relateret til den forbrydelse, personen er dømt for, som er et krav i retsplejelovens § 1008, stk. 2.

DE ANDRE NORDISKE LANDE

Både i Norge og Sverige skal dømte i udgangspunktet betale sagens omkostninger, men der tages i begge lande højde for den dømtes betalingsevne.

ANBEFALING

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at:

- der ved pålæggelse af sagsomkostninger tages hensyn til domfældtes betalingsevne og resocialisering.
- det fulde omkostningsbeløb underlægges en domstolsprøvelse.